

Buddha a Kristus.

Rudolf Steiner

Vídeň, 14. června 1909

Touto dobou se v theosofickém sdružení, a zejména u jeho mladých členů, vynořují často otázky, které si jistě zaslouží námahy, aby byly osvětleny. Jedna z těchto otázek často kladených je tato: Proč vlastně máme věnovat tolik času podrobnému studiu theosofie? Proč se zatěžujeme tím celým balastem teorií o vzniku kosmu od prapočátku až k vybudování člověka s jeho různými těly a principy? - A pak zase: Nauka o mnoha vtěleních, jež musí člověk prožívat, a nauka o zákonu příčin a účinků, k čemu nám to všechno je? Nedostaneme-li se mnohem dál, když do sebe přijmeme etickou stránku theosofického učení, abychom se lépe vyvíjeli a stali se dobrými lidmi? Není to konečně tou hlavní věcí? K čemu tedy všechno to studování?

Ano, to je tou hlavní věcí, aby se vyvíjela naše duše! Ale abychom se k té hlavní věci dostali, je nejprve nutné osvojit si vysoké nauky theosofie. Můžeme se vyvíjet a na sobě pracovat lépe a rychleji, když víme, jak je skloubena lidská bytost, v jakém spojení je s kosmem, když se učíme poznávat, jak celý vývoj světů, včetně našeho, je ovlivňován a veden vyššími bytostmi. Ale zase je možné se ptát: Odkud pocházejí všechny tyto vědy a teorie? Není theosofie právě tak světovým názorem, filosofií jako každá jiná, řekněme ta od Haeckela, Kanta nebo Schopenhauera?

- Ne, tím theosofie není. Ty filosofie jsou začleněny, vlévány do jistých forem, řekněme do dogmat, zpřítomňují určitý systém. Ale s theosofickým světovým názorem je tomu úplně jinak: ten je proudícím životem, vnikajícím do lidstva z vyšších světů, a jeho moudrost je nám zvěstovaná osvícenými lidmi, zasvěcenci, kteří svou jasnozřivou silou spatřují duchovní svět dokonce mnohem zřetelněji než my svět předmětů kolem nás. Zasvěcenci mají povinnost učit lidstvo. V posledních třiceti letech zase přijali toto poselství od vyšších bytostí, které již vystoupily nad vývoj člověka, od „Mistrů souladu pocitů“, od těchto vznešených bytostí, jež skutečně ovlivňují každý spirituální proud na naší Zemi a pozvolna vždy víc a více moudrosti nechávají proudit do světa podle toho, jak člověk vystupuje výš a stále výš ve svém vývoji. A zase by byla možnost se otázat: Je však pro nás obyčejné lidi dostačující, že se jen učíme chápat tyto nauky? Neměli bychom se všichni vlastně stát zasvěcenci, abychom mohli rozumět theosofii?

Ano, na určitém stupni vývoje měli by všichni lidé usilovat o to, aby se stali zasvěcenci podle daných metod, které však mohou mít za následek zdárný vývoj dřímajících sil v duši jen účinkem síly morální. Avšak ti, kteří prozatím ještě nejsou tak daleko, aby uměli tyto síly vyvíjet, kteří mohou vznešené nauky theosofie přijímat do sebe a učit se je chápat jen studiem a pomocí učitelů, také ti už požívají velké přednosti. Když se po smrti nacházejí v astrální oblasti, jsou ve svém nazírání na

stejném stupni jako jejich učitel. Ten nemá nic před nimi, neboť vše, co pro sebe vydobyl, dal zase svým žákům a víc nevidí než jeho žáci, neboť nedával ze sobectví, aby sám se dostal výš. Sobectví není ve vyšších světech, není ani u skutečných zasvěcenců. Ti dávají jen proto, aby lidstvu pomohli.

Také jiná otázka vystupuje u theosofu, když si říkají: Musím-li projít tolika vtěleními, pak mohu ještě s tím studiem také počkat až do příští inkarnace. Teď mám na práci ještě tolik jiného, ani se mi do toho nechce.

- To by bylo právě takové, jako kdyby si konvalinka řekla: Jsem příliš líná, abych teď kvetla, chci ještě trochu v zemi spát, raději ještě počkám až do října, - jenže v říjnu už nenajde podmínky pro své kvetení. A stejné to bude u člověka: od- mítne-li v tomto životě příležitost, z pohodlnosti nebo z nějakých jiných důvodů, tak může být jistý, že už v tomto životě si vytváří podmínky, které mu v následujícím životě zabrání v možnosti takovou příležitost vůbec přijmout.

Že je člověk vůbec schopen přijímat do sebe tyto pravdy, k tomu byl dán podnět v události na Golgotě. V ní je zárodek k duchovnímu pojmání lidské evoluce.

Pozorujme jednu vývojovou fázi lidstva, obrátíme-li zřetel do doby šest set roků před zjevením Krista Ježíše na Zemi, a šest set roků po této události. Šest set roků před Kristem se vtělila v osobnosti Siddharty Gautamy vysoká bytost Buddhy, který svou moudrostí přinesl milionům lidí vznešenou nauku. Byl královským synem, od ranného mládí ochraňován před veškerou bídou, nepravostí a každým utrpením, jaké přináší s sebou svět. Když dozrál v mladíka a podařilo se mu překročit hranici zahrady jeho paláce, poprvé mu vystoupil vstříc život v jeho celé skutečnosti. Potkal v hadrech zahaleného žebráka, a člověka nemocného, a nakonec spatřil mrtvolu. Vyvodil z toho zkušenost, že je všechno na Zemi jen utrpení. Zrození je utrpením, smrt je utrpením, odloučení od milovaných bytostí je utrpení, spojení s nemilovanými bytostmi je utrpení, nedostat něco žádaného je utrpení, a dostat něco nežádaného je utrpení. Buddha proto říká: Všechno pozemské je nicotné, proto má člověk život zapřít, odpoutat se od všeho, co je pozemské; žízeň po bytí se má uhasit, neboť všechno je mája. Do svého královského paláce se už nevrátil, ale odešel do pouště. A jak postupoval lidský vývoj šest set roků po události v Palestině?

Buddha říkal: Všechno je utrpení, život je utrpení, smrt je utrpení, proto usmrťte žízeň po životě. Kristus nám naopak ukázal, jak právě tím, že hluboce vstoupíme do života, můžeme všechno utrpení překonat láskou, že překonáme-li materialismus duchem, také ducha zachráníme do vyššího světa a tím překonáme i smrt. Šest set roků před Kristem Ježíšem nabyt Buddha pohledem na mrtvolu jistotu a učil ve světě, že smrt je utrpení. O šest set roků později ukázal světu Kristus svou vlastní mrtvolou na kříži, že smrt není utrpení, ale je vítězem nad utrpením světa, že není záhubou, ale vytvořením nového života. Kristus přinesl po své smrti světlo do astrálního světa. A od té chvíle, kdy na Golgotě tekla krev, změnila se také aura Země, a tento nový princip v zemské auře je tím, co lidstvu vnuklo podnět Kristův. Vlévání této vysoké individuality, která přinesla na Zem Kristův podnět, chceme osvětlit trochu blíže.

Když se vrátíme do vzdálených časů, kdy svatí rišiové zvěstovali vznešenou bytost Višva-Karman, velkého Boha Slunce, pak shledáme, že mluvili o stejné individualitě, kterou

zvěstoval později také Zarathustra, nazýváji Ormuzd, a její fyzickou podobu spatřuje v Ahura Mazdao, ve velké sluneční auře. A táž velká bytost je to také, která se zjevuje Mojžíšovi v hořícím trnitém keři na hoře Sinaji, tatáž duchovní sluneční individualita, která se ze Slunce stále více skláněla dolů, stále víc a více se blížila k Zemi, a která na Mojžíšovu otázku: Co mám říci národu, když se mě optají, kdo jsi? - odpověděla: „Já jsem ten, který jsem já, který byl a který bude!“, a oznámil mu, že až nadejde čas, kdy Země by ho mohla přijmout, bude přebývat v masitém těle mezi námi. Kdy nadešel tento čas? Ten čas nadešel, když bylo zrozeno čisté tělo, které mohlo sloužit jako nositel této vysoké bytosti. A tímto nositelem bylo tělo Ježíše z Nazaretu, v němž po tři roky ta bytost přebývala. Toto velké tajemství: život božské bytosti v pozemském těle, její umírání na Golgotě, je základem dalšího vývoje jako substance a silový podnět.

Nejsou to jen Kristovy nauky, které způsobily rozšíření křesťanství. Jiní náboženští zakladatelé už zvěstovali tytéž nauky. V časech Kristova života byl hlouček křesťanů tak málo známý, že bylo dokonce mnoho zemí, kde se o existenci Krista vůbec nevědělo. Co to tedy bylo, čím se později šířilo křesťanství? Byl to čin Krista Ježíše, že se zhmotnil na Zemi. Jen tímto činem byl do nás vložen křesťanský podnět. Vlastním šířitelem a zakladatelem křesťanství se stal Pavel, a to až po události u Damašku. Ani on, kdo obdržel nauky Krista Ježíše, a přijal je do sebe, nemohl se dostat k víře a k uznání Krista Ježíše, neboť nemohl uvěřit, že božství muselo na sebe vzít hanbu smrti na kříži. Co to teda bylo, čím byl přiveden k víře v Krista? Nebylo to nic jiného, nežli že se náhle stal jasnovidným a že spatřil obraz živého Krista v astrálním světě, v auře Země. Tu poznal, že Kristus Ježíš nezemřel, ale zůstal spojený se světem. Teprve ve vzdálených dobách lidstvo pochopí, co je Kristus. Tento Kristus je planetárním duchem naší Země, je to duch, který se od prvopočátku blížil ze Slunce k nám dolů, který, když opustil vznešené vysoké oblasti, sestupoval stále hlouběji a hlouběji do nižších sfér, až se zhmotnil v Ježíši z Nazaretu, aby touto velkou obětí probudil v nás Kristův podnět, jehož nejvyšší rozvinutí je cílem našeho pozemského vývoje, jenž teprve pak splní svůj účel, až se všichni lidé stanou takovými, jakým byl učitel.

Slova Kristova: „Kdo jí můj chléb, šlape mě nohama“, se musí brát doslova, neboť Kristus je duchem naší Země a tato Země je jeho fyzickým tělem. Událostí na Golgotě, když duch velké božské sluneční individuality opustil tělo Ježíše z Nazaretu, a v okamžiku, kdy z ran tekla krev, stalo se pro lidstvo něco významného. Za předpokladu, že by jasnovidec v tomto mocném okamžiku pozoroval z nějaké jiné planety auru naší Země, spatřil by v ní velkou změnu: objevil by v té auře jinou, novou barvu, něco jako jiný živel, který v ní předtím nebyl a který od této chvíle oplodnil lidstvo, aby mohlo do sebe přijmout křesťanský princip lásky a sebeobětování. Když se pokusíme osvojit si tyto pravdy důkladným studiem theosofických nauk, když se učíme chápat, že celá kosmická a lidská evoluce ve všech svých jednotlivostech je v souvislosti se zasahováním vyšších mocností, s působením duchovních hierarchií, a že jimi je řízen náš celý duchovní vývoj, až se nám toto stane jistotou, teprve pak bude vysoká vznešená moudrost tak na nás účinkovat, že etice theosofických nauk se dostane jejího pravého posvěcení, které z nitra hřeje naši duši jejím vlastním poznáním těch pravd, takže sama také dokáže nést plody theosofie neboli duchovní vědy ven do praktického života.

Jen když se učíme chápat Krista a tím jeho celý význam pro náš pozemský vývoj, jak nás to učí prastará moudrost, theosofie, která nás vede do tajemství myšlenky stvoření a odhaluje nám účel našeho bytí, pak jen můžeme celou svou duší pojmout obdivuhodnou etiku theosofického učení, jak se má pojímat. Málo pomáhají člověku i sebekrásnější morální kázání a etické úvahy. Ve světě často pozorujeme, že se jen stávají zbožnými návyky, ale pomáhají velice málo. Je to podobné, jako kdyby se říkalo kamnům: Milá kamna, číňte svou morální povinnost jako dobrá kamna a zahřejte mi světlici. - Nějakou chvíli se bude čekat - ale teplo nebude. Dejte však těmto kamnům topivo, a po krátkém čase budou šířit příjemné teplo. Podobně je tomu s člověkem. Číňte mu kázání o morálce a etice kolik chcete, málo vám o pomůže. Ale dáte-li mu topivo pro jeho ducha, pak nastane v jeho nitru teplo, a ze své duše bude plnit svou povinnost ve světě, ne proto, že to musí dělat jako morální člověk, ale protože podle své vnitřní bytosti jinak nemůže. Když vnášíme do života duchovní vědu: ať už budeme zastávat jakékoliv zaměstnání, tato věda všude dokáže přinést obrat. Jen si pomyslete: jak jiný způsob myšlení by přivodila např. v právnictví, obzvláště v této době, kdy advokát ve spoustě paragrafů a článků zákona si často ani neví rady! Každý případ se projednává a posuzuje jen jako číslo, zařazený do určité kategorie. Kdyby byl takový advokát vyznavačem duchovní vědy, viděl by všechnu přírodu kolem sebe, celé lidstvo, každého jednotlivého člověka úplně jinými očima, naučil by se lépe svému klientu rozumět, protože by se s ním cítil zajedno. Jeho myšlení, jako každé myšlení, jež se bez duchovní vědy vtěšňuje do určitých forem, schémat, dogmat a tuhne, stalo by se duchovní vědou pohyblivější, vláčnější, rozšířilo by se, a proto kdyby měl tento advokát spirituální myšlení, spolupracoval by na záchraně lidstva. A vezměme medika: tomu by se otevřelo zcela jiné, mnohem širší pole. Zde jsme už na dobré cestě, neboť je mnoho lékařů, kteří osvíceni duchovní vědou se v tomto směru uplatňují. - Z těchto všech důvodů, když jsme nejprve pilně studovali a pochopili duchovně-vědecké nauky, musíme jejich plody přinášet do praktického života k dobru a spáse lidstva.

GA 109